

A védelmi igazgatás rendszer

Kaszás Mihály

- A Magyar Köztársaság védelmi – biztonsági rendszere a **rendszer váltást követően**, a délszláv válság közben alakult ki.
- Kezdetben csak a honvédelemre, a fegyveres küzdelemre terjedt ki, mint a legátfogóbb válság kezelésére.
- A komplex jogi szabályozás kb. 2000-re alakult ki, a honvédelmi törvény 1993-as a polgári védelemről szóló törvény 1996-os és a katasztrófák elleni védekezésről szóló törvény 1999-es elfogadásával.
- **Új helyzetet jelentett** Magyarország NATO taggá válása és a 2001. szeptember 11-i, valamint az azt követő terrortámadások okozta kihívás. A jogi választ a 2004-ben elfogadott Nemzeti Biztonsági Stratégia, valamint a szintén 2004-ben végrehajtott Alkotmány-módosítás és új honvédelmi törvény elfogadása jelentette.

Milyen veszélyeztetésekkel számol a Magyar Köztársaság?

- sokrétű, az államélet szinte bármely szegmensére kiterjedhető veszélyek, fenyegetések léteznek, ezért a válasznak, a védelmi rendszernek is komplex módon kell működnie,
- nem zárható ki a katonai típusú fenyegetés, bár a Magyar Köztársaság közvetlen területét érintően 10-15 éves időtávban nem prognosztizálható ilyen veszély reális megjelenése (ez volt az egyik indoka a békeidejű hadkötelezettség, a sorkatonai szolgálat megszüntetésének),

- biztonsági kockázatot jelenthetnek más fegyveres, terror jellegű cselekmények, a szervezett bűnözés, a kábítószer kereskedelem negatív hatásai,
- új jelenségként merülnek fel az informatikai, pénzügyi rendszerek, a gazdaság elleni szándékos destabilizációs események,
- a „hagyományos” veszélyeztetések, a természeti, környezeti, civilizációs okokra visszavezethető kockázatok, melyekből kiemelem az árvíz, belvíz, az állategészségügyi járványokat, mint a közelmúltban előfordult eseteket, a humán influenza – pandémia világméretű lehetőségét.

Mi jellemzi a Magyar Köztársaság védelmi – biztonsági rendszerét?

- Egyrészt az, hogy ennek fenntartását, garantálását **nemzeti felelősségű ügynek** tekinti, amelyben elsősorban a nemzeti erőforrásokra támaszkodik, de igénybe veszi a **szövetséges államok együttműködését, segítséget fogad és segítséget nyújt.**
- A nemzeti rendszer **jogilag szabályozott** módon az államszervezet mellett az e célra létrehozott szervek, a gazdaság lehetőségei mellett az állampolgárok kötelező személyes és vagyoni szolgáltatásaira és az önkéntes részvételre épül. A védelmi rendszer komplexitásának biztosításában, irányításában, vezetésében, a résztvevők tevékenységének koordinálásában, egyes hatósági jogok, állampolgári kötelezettségek érvényesítésében **meghatározó szerepe van az államhatalmi, államigazgatási szervek speciális működési formájának, a védelmi igazgatásnak.**

„A védelmi igazgatás a közigazgatás részét képező feladat- és szervezeti rendszer. Az állam komplex védelmi feladatainak végrehajtására létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek által végzett végrehajtó, rendelkező tevékenység, amely magába foglalja az Alkotmányban szabályozott minősített időszakokra és az azokat kiváltó helyzetekre történő felkészülést, továbbá az említett időszakok és helyzetek honvédelmi, polgári védelmi, katasztrófavédelmi, védelemgazdasági, lakosságellátási feladatainak tervezésére, szervezésére, a feladatok végrehajtására irányuló állami tevékenységek összességét”. (a honvédelmi törvény végrehajtásáról szóló 71/2006. (IV. 3.) Kr. 2. § e/ pont).

A Magyar Köztársaság **védelmi rendszerének jellemzése**ként elmondható tehát, hogy egységes, államilag irányított, a feladatok, hatáskörök jogilag rendezettek. Döntően a békében meglévő intézményi, működési és szervezeti rendre épít, csak a szükséges módosításokat érvényesíti (nem „militarizálja” az államszervezetet, a társadalmat). A komplexitás biztosítja, hogy minden válsághelyzet kezelésére alkalmas, bár a „szereposztás”, a felelősség szintenként és szervezetenként módosul. Fontos jellemzője a modull-elv, ami azt jelenti, hogy a rendszernek csak az a része működik, amelyre szükség van, másrészt az egyes elemek, szintek önmagukban is működőképeseek. Ez utóbbi különösen a katasztrófák elleni védekezés során fontos, megfelelően a szubszidiaritás elvének.

- A fenti definíció részletes kifejtése, magyarázata meghaladja az előadás időkereteit, így annak csak a fontosabb **területi szintű elemekre** térnek ki. Ezen a szinten a komplex védelmi felkészülés és végrehajtás irányító védelmi igazgatási szerve a **megyei védelmi bizottság**. Részletes feladat- és hatásköreit törvények, a Kormány rendeletei és határozatai szabják meg.
- **A Bizottság kötött összetételű testület, mely a Kormány centrális alárendeltségű közigazgatási szerveként működik.**
- **Elnöke a megyei közgyűlés elnöke**, tagjait a legfontosabb civil államigazgatási szervek (közigazgatási hivatal, népegészségügy, környezetvédelmi és vízügyi igazgatóság, megyei főjegyző), a megyei jogú városok polgármesterei, a fegyveres és rendvédelmi szervek meghatározott vezetői (rendőrség, katasztrófavédelem, hadkiegészítő parancsnokság) és a bizottság titkára. Tanácskozási jogú résztvevők a felső irányító szakmai minisztériumi szervek, a Honvédség, más rendvédelmi és államigazgatási szervei vezetői.

A védelmi bizottság lényegében az alábbi funkciókat látja el

- az állami feladatok végrehajtása vezetésének, irányításának biztosítása, a közhatalmi funkciók érvényesítése,
- a fő feladatokat ellátó szervezetek (helyzettől függően, például: honvédség, vízügy, katasztrófavédelem, humán- vagy állategészségügyi hatóság) eredményes működése feltételeinek biztosítása, a szervezetek támogatása,
- a lakosság élete, anyagi javai védelme, a polgári védelmi feladatok összehangolása,
- a gazdasági erőforrások mobilizálása, a gazdasági igények kielégítésének biztosítása, a működőképesség fenntartása.

- **A Bizottság normál időszakban is működik,** rendszeresen tart üléseket, tervez, irányít, beszámoltat, ellenőriz. Döntéseit határozat formájában hozza, mely a védelembe bevont szervekre kötelező érvényű. Kiemelt jelentőségű feladata a kistérségi szinten működő helyi védelmi bizottságok és a települések vezetői, a polgármesterek komplex védelmi tevékenységének irányítása, felügyelete.
- **Minősített időszakban az elnök egyszemélyben gyakorolja a Bizottság jogkörét** és rendeletben szabályozza a rendkívüli intézkedések területi végrehajtásának követelményeit, feladatait. (Csak megjegyzem: árvíz miatt 2000-ben és 2006-ban volt a térségre is kiterjedően veszélyhelyzet, mint minősített időszak kihírdetve).

- A testület Szervezeti és Működési Szabályzatát maga állapítja meg, a törvényességi felügyeletet a honvédelmi miniszter, katasztrófavédelmi ügyekben az önkormányzati és területfejlesztési miniszter gyakorolja.
- A Bizottság normál helyzetben kis létszámú titkárságot és adott feladatra létrehozott team-et, munkacsoportokat működtet. Ilyen például a madárinfluenzával kapcsolatos tevékenységet koordináló munkacsoport, vagy a létfontosságú, a kritikus infrastruktúra védelmével összefüggő felmérést végző csoport.
- Minősített időszakban a védelmi szervek szakembereit magukba foglaló, állandó jellegű, normál helyzetben felkészített munkacsoportok működnek, mint a katasztrófaelhárítási operatív munkacsoport, lakosság-tájékoztatási, gazdaságmozgósítási, vagy a befogadó nemzeti támogatási munkacsoportok. A Titkárság ilyenkor állandó ügyeletet, jogi – igazgatási, informatikai védelmi, szakmai értékelő – elemző és más részlegeket működtet.

Munkánkban, működésünkben elsősorban a **megye saját védelmi képességeire** építünk. Nagy próbatételt jelentett a **tavalyi, rekordokat döntő árvíz időszaka**, amikor 6-7 ezer ember, 800-1000 db különböző technikai eszköz, 65 különféle szervezet és önkéntesek sokasága védekezett, vagy volt készenlétben. Az idei év eddig a **madárinfluenza** megjelenésével összefüggésben hozott védekezési feladatokat. A **szakmai feladatokat az állategészségügyi hatóság** vezette, a EU szakbizottsága szerint is példásan. A Védelmi Bizottság még 2005. októberében egy **koordinációs csoportot** hozott létre, amelyből aktivizálásra került az állategészségügy, a rendőrség, a népegészségügy, a katasztrófavédelem és a Bizottság titkársága. Átlagosan heti rendszerességgel ülésezett a csoport, áttekintettük az aktuális helyzetet, összehangoltuk az egyes szervek feladatait, szerveztük, végeztük a települések polgármesterei, a lakosság, a gazdálkodók direkt és médián keresztül történő tájékoztatását. Effektív tevékenységben az állategészségügyi hatóság mellett a rendőrség, határőrség és az önkéntesekből álló polgárőrség jár az élen. A védelmi intézkedések 50 napja alatt 6200 járművet ellenőriztek, 35 fő részesült figyelmeztetésben, 58 főt helyszíni bírsággal sújtottak, 25 fő ellen szabálysértési eljárás indult és 1 körözött személyt fogtak el. A Védelmi Bizottság rendkívüli összehívását nem kellett kezdeményeznünk, a szakmai szervezet és a koordinációs munkacsoport képes volt eredményesen kezelni a helyzetet.

A tapasztalatok számunkra azt mutatják, hogy a **veszélyek, kihívások sokrétűbbé válása, az új kihívások kezelése eredményesen csak komplex felfogásban, a védelmi igazgatás valamennyi érintett szereplője bevonásával, összehangolt tevékenység révén biztosítható.**

Az állami szervek, a kötelezett állampolgárok mellett egyre nagyobb szerep jut a speciális ismeretekkel, képzettséggel bíró **önkénteseknek** és a **nemzetközi együttműködésnek**, melyhez jó alapot, érdemi segítséget adhat ez a workshop is.

Köszönöm a figyelmet!